SHRIMAD BHAGWAT RASIK KUTUMBA

श्रीमद् भागवत का यह सार
भगवद् भक्ति ही आधार

Uddhav Geeta, Third Sopan(11.15)

स्व धाम प्रस्थान को देखो हो रहे श्री कृष्ण तैयार।
उद्धृत किए उद्धव समक्ष अद्भुत अनमोल उद्गार।।

नारायणं(न्) नमस्कृत्य, नरं(ञ्) चैव नरोत्तमम्।
देवीं(म्) सरस्वतीं(म्) व्यासं(न्), ततो जयमुदीरयेत्॥

nārāyaṇaṃ(n) namaskṛtya, naraṃ(ñ)caiva narottamam

devīṃ(m) sarasvatīṃ(m) vyāsaṃ(n), tato jayamudīrayet

नामसङ्कीर्तनं(म्) यस्य, सर्वपापप्रणाशनम्।
प्रणामो दुःखशमनस्, तं(न्) नमामि हरिं(म्) परम्॥

nāmasaṅkīrtanaṃ(m) yasya, sarvapāpapraṇāśanam

praṇāmo duḥkhaśamanas, taṃ(n) namāmi hariṃ(m) param

श्रीमद्भागवतमहापुराणम्

एकादशः स्कन्धः

॥ अथ पञ्चदशोऽध्यायः ॥

Śrīmadbhāgawatamahāpurāṇam

Ekādaśḥ skandhaḥ

.. atha pañcadaśo'dhyāyaḥ ..

श्रीभगवानुवाच

जितेन्द्रियस्य युक्तस्य, जितश्वासस्य योगिनः ।
मयि धारयतश्चेत, उपतिष्ठन्ति सिद्धयः ॥ 1॥

śrībhagavānuvāca

jitendriyasya yuktasya, jitaśvāsasya yoginaḥ .

mayi dhārayataśceta, upatiṣṭhanti siddhayaḥ .. 1..

jitaśvā+ sasya, dhārayataś+ ceta

उद्धव उवाच

कया धारणया कास्वित् , कथं(व्)स्वित् सिद्धिरच्युत ।

कति वा सिद्धयो ब्रूहि, योगिनां(म्) सिद्धिदो भवान् ॥ 2॥

uddhava uvāca

kayā dhāraṇayā kāsvit, katham(v)svit siddhiracyuta .

kati vā siddhayo brūhi, yogināṃ(m) siddhido bhavān .. 2..

siddhi+ racyuta

श्रीभगवानुवाच

सिद्धयोऽष्टादश प्रोक्ता, धारणायोगपारगैः ।

तासामष्टौ मत्प्रधाना, दशैव गुणहेतवः ॥ 3॥

śrībhagavānuvāca

siddhayo'ṣṭādaśa proktā, dhāraṇāyogapāragaiḥ .

tāsāmaṣṭau matpradhānā, daśaiva guṇahetavaḥ .. 3..

dhāraṇā+ yogapāragaiḥ

अणिमा महिमा मूर्तेर्- लघिमा प्राप्तिरिन्द्रियैः ।

प्राकाम्यं(म्) श्रुतदृष्टेषु, शक्तिप्रेरणमीशिता ॥ 4॥

aṇimā mahimā mūrter- laghimā prāptirindriyaiḥ .

prākāmyaṃ(m) śrutadṛṣṭeṣu, śaktipreraṇamīśitā .. 4..

prāpti+ rindriyaiḥ, śakti+ preraṇa+ mīśitā

गुणेष्वसं(ङ्)गो वशिता, यत्कामस्तदवस्यति ।
एता मे सिद्धयः(स्) सौम्य, अष्टावौत्पत्तिका मताः ॥ 5॥

guṇeṣvasaṃ(ṅ)go vaśitā, yatkāmastadavasyati .
etā me siddhayaḥ(s) saumya, aṣṭāvautpattikā matāḥ .. 5..

yatkāmas+ tada+ vasyati, aṣṭā+ vaut+ pattikā

अनूर्मिमत्त्वं(न्) देहेऽस्मिन्, दूरश्रवणदर्शनम् ।
मनोजवः(ख्) कामरूपं(म्), परकायप्रवेशनम् ॥ 6॥

anūrmimattvaṃ(n) dehe'smin, dūraśravaṇadarśanam .
manojavaḥ(kh) kāmarūpaṃ(m), parakāyapraveśanam .. 6..

anūr+ mimat+ tvaṃ(n), dūra+ śravaṇa+ darśanam, parakā+ yapraveśanam

स्वच्छन्दमृत्युर्देवानां(म्), सहक्रीडानुदर्शनम् ।
यथासं(ङ्)कल्पसं(व्)सिद्धि- राज्ञाप्रतिहतागतिः ॥ 7॥

svacchandamṛtyurdevānāṃ(m), sahakrīḍānudarśanam .
yathāsaṃ(ṅ)kalpasaṃ(v)siddhi- rājñāpratihatāgatiḥ .. 7..

svacchanda+ mṛtyur+ devānāṃ(m), saha+ krīḍā+ nudarśanam

yathā+ saṃ(ṅ)kalpa+ saṃ(v)siddhi, rājñā+ prati+ hatāgatiḥ

त्रिकालज्ञत्वमद्वन्द्वं(म्), परचित्ताद्यभिज्ञता ।
अग्न्यर्काम्बुविषादीनां(म्), प्रतिष्टम्भोऽपराजयः ॥ 8॥

trikālajñatvamadvandvaṃ(m), paracittādyabhijñatā .
agnyarkāmbuviṣādīnāṃ(m), pratiṣṭambho'parājayaḥ .. 8..

trikā+ lajñatva+ madvandvaṃ(m), paracittā+ dyabhijñatā

agnyar+ kāmbu+ viṣādīnāṃ(m), pratiș+ ṭambho'+ parājayaḥ

एताश्चोद्देशतः(फ्) प्रोक्ता, योगधारणसिद्धयः ।
यया धारणया या स्याद् , यथा वा स्यान्निबोध मे ॥ 9॥

etāścoddeśataḥ(ph) proktā, yogadhāraṇasiddhayaḥ .

yayā dhāraṇayā yā syād, yathā vā syānnibodha me .. 9..

etāś+ cod+ deśataḥ(ph), yoga+ dhāraṇa+ siddhayaḥ, syān+ nibodha

भूतसूक्ष्मात्मनि मयि,तन्मात्रं(न्) धारयेन्मनः ।

अणिमानमवाप्नोति, तन्मात्रोपासको मम ॥ 10॥

bhūtasūkṣmātmani mayi, tanmātraṃ(n) dhārayenmanaḥ .

aṇimānamavāpnoti, tanmātropāsako mama .. 10..

bhūta+ sūkṣmāt+ mani, aṇimā+ nama+ vāpnoti, tanmātro+ pāsako

महत्यात्मन्मयि परे, यथासं(व्)स्थं(म्) मनो दधत् ।

महिमानमवाप्नोति,भूतानां(ञ्) च पृथक् पृथक् ॥ 11॥

mahatyātmanmayi pare, yathāsaṃ(v)sthaṃ(n) mano dadhat .

mahimānamavāpnoti, bhūtānāṃ(ñ) ca pṛthak pṛthak .. 11..

mahatyāt+ manmayi, mahimā+ nama+ vāpnoti

परमाणुमये चित्तं(म्),भूतानां(म्) मयि रं(ञ्)जयन् ।

कालसूक्ष्मार्थतां(म्) योगी, लघिमानमवाप्नुयात् ॥12॥

paramāṇumaye cittaṃ(m), bhūtānāṃ(m) mayi raṃ(ñ)jayan .

kālasūkṣmārthatāṃ(m) yogi, laghimānamavāpnuyāt .. 12..

paramā+ ṇumaye, kāla+ sūkṣmār+ thatāṃ(m),

laghimā+ nama+ vāpnuyāt

धारयन् मय्यहं(न्)तत्त्वे, मनो वैकारिकेऽखिलम् ।

सर्वेन्द्रियाणामात्मत्वं(म्), प्राप्तिं(म्) प्राप्नोति मन्मनाः ॥ 13॥

dhārayan mayyahaṃ(n)tattve, mano vaikārike'khilam .

sarvendriyāṇāmātmatvaṃ(m), prāptiṃ(m) prāpnoti manmanāḥ .. 13..

vaikā+ rike'+ khilam, sarvendriyā+ ṇāmāt+ matvaṃ(m)

महत्यात्मनि यः(स्) सूत्रे, धारयेन्मयि मानसम् ।
प्राकाम्यं(म्) पारमेष्ठ्यं(म्) मे, विन्दतेऽव्यक्तजन्मनः ॥ 14॥

mahatyātmani yaḥ(s) sūtre, dhārayenmayi mānasam .
prākāmyaṃ(m) pārameṣṭhyaṃ(m) me, vindate'vyaktajanmanaḥ .. 14..

mahat+ yāt+ mani, dhārayen+ mayi, vindate'+ vyakta+ janmanaḥ

विष्णौ त्र्यधीश्वरे चित्तं(न्), धारयेत् कालविग्रहे ।
स ईशित्वमवाप्नोति, क्षेत्रक्षेत्रज्ञचोदनाम् ॥ 15॥

viṣṇau tryadhīśvare cittaṃ(n), dhārayet kālavigrahe .
sa īśitvamavāpnoti, kṣetrakṣetrajñacodanām .. 15..

īśit+ vama+ vāpnoti, kṣetra+ kṣetrajña+ codanām

नारायणे तुरीयाख्ये, भगवच्छब्दशब्दिते ।
मनो मय्यादधद् योगी, मद्धर्मा वशितामियात् ॥ 16॥

nārāyaṇe turīyākhye, bhagavacchabdaśabdite .
mano mayyādadhad yogi, maddharmā vaśitāmiyāt .. 16..

bhagavac+ chabda+ śabdite, mayyā+ dadhad ,vaśitā+ miyāt

निर्गुणे ब्रह्मणि मयि, धारयन् विशदं(म्) मनः ।
परमानन्दमाप्नोति, यत्र कामोऽवसीयते ॥ 17॥

nirguṇe brahmaṇi mayi, dhārayan viśadaṃ(m) manaḥ .
paramānandamāpnoti, yatra kāmo'vasīyate .. 17..

paramā+ nandamāp+ noti

श्वेतद्वीपपतौ चित्तं(म्), शुद्धे धर्ममये मयि ।
धारयञ्छ्वेततां(म्) याति, षडूर्मिरहितो नरः ॥ 18॥

śvetadvīpapatau cittaṃ(m), śuddhe dharmamaye mayi .
dhārayañchvetatāṃ(m) yāti, ṣaḍūrmirahito naraḥ .. 18..

śvetad+ vīpapatau, dhārayañ+ chvetatāṃ(m), ṣaḍūr+ mirahito

मय्याकाशात्मनि प्राणे, मनसा घोषमुद्वहन् ।
तत्रोपलब्धा भूतानां(म्) , हं(व्)सो वाचः(श्) शृणोत्यसौ ॥ 19॥

mayyākāśātmani prāṇe, manasā ghoṣamudvahan .
tatropalabdhā bhūtānāṃ(m), haṃ(v)so vācaḥ(ś) śṛṇotyasau .. 19..

mayyā+ kāśāt+ mani, ghoṣamud+ vahan, tatro+palabdhā

चक्षुस्त्वष्टरि सं(य्)योज्य, त्वष्टारमपि चक्षुषि ।
मां(न्) तत्र मनसा ध्यायन्, विश्वं(म्) पश्यति सूक्ष्मदृक् ॥20

cakṣustvaṣṭari saṃ(y)yojya, tvaṣṭāramapi cakṣuṣi .
māṃ(n) tatra manasā dhyāyan, viśvaṃ(m) paśyati sūkṣmadṛk .. 20..

cakṣus+ tvaṣṭari, tvaṣṭā+ ramapi

मनो मयि सुसं(य्)योज्य , देहं(न्) तदनु वायुना ।
मद्धारणानुभावेन, तत्रात्मा यत्र वै मनः ॥ 21॥

mano mayi susaṃ(y)yojya, dehaṃ(n) tadanu vāyunā .
maddhāraṇānubhāvena, tatrātmā yatra vai manaḥ .. 21..

mad+ dhāraṇā+ nubhāvena

यदा मन उपादाय , यद् यद् रूपं(म्) बुभूषति ।
तत्तद् भवेन्मनोरूपं(म्), मद्योगबलमाश्रयः ॥ 22॥

yadā mana upādāya, yad yad rūpaṃ(m) bubhūṣati .
tattad bhavenmanorūpaṃ(m), madyogabalamāśrayaḥ .. 22..

bhaven+ manorūpaṃ(m), madyo+ gaba+ lamāśrayaḥ

परकायं(म्) विशन् सिद्ध, आत्मानं(न्) तत्र भावयेत् ।
पिण्डं(म्) हित्वा विशेत् प्राणो, वायुभूतः(ष्) षडङ्घ्रिवत् ॥ 23॥

parakāyaṃ(m) viśan siddha, ātmānaṃ(n) tatra bhāvayet .

piṇḍaṃ(m) hitvā viśet prāṇo, vāyubhūtaḥ(ṣ) ṣaḍaṅghrivat .. 23..

पार्ष्ण्याऽऽपीड्य गुदं(म्) प्राणं(म्), हृदुरः(ख्)कण्ठमूर्धसु ।
आरोप्य ब्रह्मरन्ध्रेण, ब्रह्म नीत्वोत्सृजेत्तनुम् ॥ 24॥

pārṣṇyā''pīḍya gudaṃ(m) prāṇaṃ(m), hṛduraḥ(kh)kaṇṭhamūrdhasu .

āropya brahmarandhreṇa, brahma nītvotsṛjettanum .. 24..

pār+ṣṇyā''+ pīḍya , hṛduraḥ(kh)+ kaṇṭha+ mūrdhasu, nītvot+ sṛjet+ tanum

विहरिष्यन् सुराक्रीडे, मत्स्थं(म्) सत्त्वं(म्) विभावयेत् ।
विमानेनोपतिष्ठन्ति, सत्त्ववृत्तीः(स्) सुरस्त्रियः ॥ 25॥

vihariṣyan surākrīḍe, matsthaṃ(m) sattvaṃ(m) vibhāvayet .

vimānenopatiṣṭhanti, sattvavṛttīḥ(s) surastriyaḥ .. 25..

vimāneno+ patiṣṭhanti

यथा सं(ङ्)कल्पयेद् बुद्ध्या , यदा वा मत्परः(फ्) पुमान् ।
मयि सत्ये मनो युं(ञ्)जं(व्)स्- तथा तत् समुपाश्नुते ॥ 26॥

yathā saṃ(ṅ)kalpayed buddhyā, yadā vā matparaḥ(ph) pumān .

mayi satye mano yuṃ(ñ)jaṃ(v)s- tathā tat samupāśnute .. 26..

tatsamupāś+ nute

यो वै मद्भावमापन्न, ईशितुर्वशितुः(फ्) पुमान् ।
कुतश्चिन्न विहन्येत, तस्य चाज्ञा यथा मम ॥ 27॥

yo vai madbhāvamāpanna, īśiturvaśituḥ(ph) pumān .

kutaścinna vihanyeta, tasya cājñā yathā mama .. 27..

īśitur+ vaśituḥ(ph), kutaś+ cin+ na

मद्भक्त्या शुद्धसत्त्वस्य, योगिनो धारणाविदः ।
तस्य त्रैकालिकी बुद्धिर्- जन्ममृत्यूपबृं(व्)हिता ॥ 28॥

madbhaktyā śuddhasattvasya, yogino dhāraṇāvidaḥ .

tasya traikālikī buddhir- janmamṛtyūpabṛṃ(v)hitā .. 28..

janmamṛtyū+ pabṛṃ(v)hitā

अग्न्यादिभिर्न हन्येत, मुनेर्योगमयं(म्) वपुः ।

मद्योगश्रान्तचित्तस्य, यादसामुदकं(म्) यथा ॥ 29॥

agnyādibhirna hanyeta, muneryogamayaṃ(m) vapuḥ .

madyogaśrāntacittasya, yādasāmudakaṃ(m) yathā .. 29..

agnyā+ dibhir+ na, muner+ yogamayaṃ(m)

madyo+ gaśrān+ tacittasya, yādasā+ mudakaṃ(m)

मद्विभूतीरभिध्यायन्, श्रीवत्सास्त्रविभूषिताः ।

ध्वजातपत्रव्यजनैः(स्), स भवेदपराजितः ॥ 30॥

Madvibhūtīrabhidhyāyan, śrīvatsāstravibhūṣitāḥ .

dhvajātapatravyajanaiḥ(s), sa bhavedaparājitaḥ .. 30..

Mad+ vibhūtī+ rabhi+ dhyāyan, śrīvatsās+ travibhūṣitāḥ,

dhvajā+ tapatra+ vyajanaiḥ(s)

उपासकस्य मामेवं(म्), योगधारणया मुनेः ।

सिद्धयः(फ्) पूर्वकथिता, उपतिष्ठन्त्यशेषतः ॥ 31॥

upāsakasya māmevaṃ(m), yogadhāraṇayā muneḥ .

siddhayaḥ(ph) pūrvakathitā, upatiṣṭhantyaśeṣataḥ .. 31..

yogadhā+ raṇayā, upa+ tiṣṭhantya+ śeṣataḥ

जितेन्द्रियस्य दान्तस्य, जितश्वासात्मनो मुनेः ।

मद्धारणां(न्) धारयतः(ख्), का सा सिद्धिः(स्) सुदुर्लभा ॥ 32॥

jitendriyasya dāntasya, jitaśvāsātmano muneḥ .

maddhāraṇāṃ(n) dhārayataḥ(kh), kā sā siddhiḥ(s) sudurlabhā .. 32..

jitaś+ vāsāt+ mano

अन्तरायान् वदन्त्येता, युं(ञ्)जतो योगमुत्तमम् ।
मया सम्पद्यमानस्य, कालक्षपणहेतवः ॥ 33॥

antarāyān vadantyetā, yuṃ(ñ)jato yogamuttamam .
mayā sampadyamānasya, kālakṣapaṇahetavaḥ .. 33..

sampadya+ mānasya, kāla+ kṣapaṇa+ hetavaḥ

जन्मौषधितपोमन्त्रैर्- यावतीरिह सिद्धयः ।
योगेनाप्नोति ताः(स्) सर्वा, नान्यैर्योगगतिं(म्) व्रजेत् ॥ 34॥

janmauṣadhitapomantrair- yāvatīriha siddhayaḥ .
yogenāpnoti tāḥ(s) sarvā, nānyairyogagatiṃ(m) vrajet .. 34..

janmau+ ṣadhitapo+ mantrair, yogenāp+ noti, nānyair+ yogagatiṃ(m)

सर्वासामपि सिद्धीनां(म्), हेतुः(फ्) पतिरहं(म्) प्रभुः ।
अहं(म्) योगस्य सां(ङ्)ख्यस्य, धर्मस्य ब्रह्मवादिनाम् ॥ 35॥

sarvāsāmapi siddhīnāṃ(m), hetuḥ(ph) patirahaṃ(m) prabhuḥ .
ahaṃ(m) yogasya sāṃ(ṅ)khyasya, dharmasya brahmavādinām .. 35..

अहमात्माऽऽन्तरो बाह्योऽ - नावृतः(स्) सर्वदेहिनाम् ।
यथा भूतानि भूतेषु, बहिरन्तः(स्) स्वयं(न्) तथा ॥ 36॥

ahamātmāntaro bāhyo'- nāvṛtaḥ(s) sarvadehinām .
yathā bhūtāni bhūteṣu, bahirantaḥ(s) svayaṃ(n) tathā .. 36..

इति श्रीमद्भागवते महापुराणे पारमहं(व्)स्यां(म्)
सं(व्)हितायामेकादशस्कन्धे पञ्चदशोऽध्यायः ॥ 15॥

iti śrīmadbhāgavate mahāpurāṇe pāramahaṃ(v)syāṃ(m)
saṃ(v)hitāyāmekādaśaskandhe pañcadaśo'dhyāyaḥ .. 15..

ॐ पूर्णमदः(फ्) पूर्णमिदं(म्)पूर्णात्पूर्णमुदच्यते
पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते।।
ॐ शान्तिः(श्)शान्तिः(श्)शान्तिः।।

Om Pūrṇamadah(ph) Pūrṇamidaṃ(m) PūrṇātPūrṇamudācyate|

Pūrṇāsya Pūrṇamādāya Pūrṇamevāvashiṣyate ||

Om Shāntih(ś) Shāntih(ś) Shāntih ||